Zaaknummer 19472-2023

Beknopt verslag commissie Samenleving van de gemeenteraad Emmen op dinsdag 10 januari 2023 vanaf 19.30 uur

Aanwezig:

Voorzitter	:	de heer H. Huttinga
Commissiegriffier	:	mevrouw C. de Widt
Collegeleden	:	de heer R. Wanders, de heer G.P. Rink, mevrouw D.S. Leal-Keen
De commissieleden	:	mevrouw A.W. Scheper (VVD), de heer P.M. de Jonge (VVD), mevrouw B. van der Woude (GroenLinks), mevrouw M. Stulp (D66), de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie), mevrouw V.S.L.R. Spang (PvdA), de heer A. de Vries (PvdA), de heer R. Zuiderveld (PvdA), de heer M.M. Tuik (CDA), de heer J.H. Nobbe (CDA), de heer M. Katerbarg (Wakker Emmen), de heer D. Dekker (Wakker Emmen), mevrouw A.K. Velzing (Wakker Emmen), de heer M. Woltman (Wakker Emmen), de heer A.J. Jakobs (Wakker Emmen), mevrouw C.P.M. Ester-Schokker (SP), de heer W.L.H. Moinat (SP), de heer H.M. Kasteleijn (50PLUS), de heer M.P. Hornis (50PLUS), de heer K. Bosma (PVV), de heer R.S. de Jong (Hart voor Emmen)
Verslaglegging	:	de heer D.P. Drolenga (Notuleerservice Mooi Werk)

1. Opening en vaststelling agenda

Voorzitter Huttinga opent de vergadering om 19.30 uur en heet de aanwezigen welkom. De punten 3A en 6A worden achter elkaar behandeld. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Actuele mededelingen college/presidium

Wethouder Wanders meldt dat in de kerstvakantie de voorbereidingen voor de tijdelijke regeling energiekosten volop zijn doorgegaan. Plan is om deze 16 januari open te stellen, met aan de voorkant een beslis- c.q. rekenmodel op de website om te kijken of aanvragen nut heeft. Voorts wordt op de website uitgebreid gecommuniceerd over de regeling richting de inwoners.

3. Presentatie: Herijking sociaal domein – procesaanpak ‘Verder Samen’

Mevrouw Van den Berg (gemeente Emmen) houdt de presentatie.

Wakker Emmen vraagt zich af of bij de informatiedag ook inwoners waren uitgenodigd.

Volgens **wethouder Wanders** waren daar enkele EOP’s en de adviesraden voor uitgenodigd én aanwezig, net als een inwonersvertegenwoordiging vanuit Emmen Gezond.

50PLUS informeert op welke termijn iets concreets beschikbaar is naar aanleiding van deze discussie. Zijn er nog meetpunten onderweg om de voortgang te monitoren? Wanneer is het beleidskader gereed om er een klap op te geven door de raad voor uitvoering?

Mevrouw Van den Berg antwoordt dat nu naar de beleidskaders wordt gekeken, plus naar welke activiteiten nodig zijn en welke zaken gemeten moeten worden om de doelen te behalen. Het dashboard is nog niet ontwikkeld. Wel is het de intentie om deze informatie te integreren in de reguliere p&c-cylus, zodat de meetgegevens behapbaar te houden.

Wethouder Wanders vult aan dat rond het Rekenkamer-onderzoek naar het SAM-beleid is afgesproken dat nog wordt vastgesteld welke informatiebehoefte er is voor de Armoedemonitor. Bedoeling is vóór het zomerreces het nieuwe beleidskader vast te stellen. Daarnaast wordt gekeken naar het te herijken beleid.

VVD begrijpt dat er in Emmen geen eenduidige manier is om de strategische doelen naar operationele activiteiten te vertalen. Is er een praktisch voorbeeld te geven van een betere verbinding van beleid naar uitvoering?
Mevrouw Van den Berg stelt dat dat voorbeeld in feite de drie fasen zijn: 1) de doelen, 2) de activiteiten om de doelen te bereiken en 3) uitvoering die beleid raakt. Bijvoorbeeld bij 'rondkomen' de volgende vragen. Welke regelingen werken goed? Bereiken ze de juiste doelgroep? Hoe is te toetsen dat een regeling tot echte verbetering van de bestaanszekerheid leidt?
Wethouder Wanders voegt de constatering van de visitatiecommissie toe dat er geen eenduidige manier is om vanuit beleid c.q. strategie te komen tot de doelen. Daar is dus een betere manier voor.

6. Bespreken C-stukken

6A. Notitie C-discussie om te komen tot nieuw beleidskader sociaal domein

Eerste termijn

Wakker Emmen vraagt zich af hoelang de sociale cohesie in de gemeente nog hoog blijft. De huidige oudere generatie doet daar nog aan, maar in andere leeftijdsgroepen neemt de cohesie sterk af. De fractie heeft zorgen over of er in de toekomst nog voldoende vrijwilligers zijn. De discussievragen zijn behoorlijk negatief ingestoken. Waarom niet positief insteken: wat gaat goed? Iedere inwoners moet zich goed kunnen voelen en kunnen rondkomen en ontwikkelruimte hebben. Dan de discussievragen. 1) Scholen doen er alles aan om kansengelijkheid te borgen, gemeenten in feite weinig. Wel moet de gemeente scholen betrekken bij en informeren over haar jeugd- en onderwijstaken, de rest is aan de scholen. Wie voor een dubbeltje geboren is, kan een kwartje worden. Maar het is geen doel op zich. 2) De overheid moet pragmatisch zijn: een deel van de mensen is nu eenmaal niet aan het werk te krijgen. Is het dan niet verstandiger de schaarse middelen te steken in de groepen die nog wel tot werk te motiveren zijn? Menso en EMCO doen het al goed en zijn een voorbeeld voor andere gemeenten. 3) De doelen en problemen bij 'rondkomen' zijn helder. Als het regelingenpakket voldoende is maar te weinig benut wordt, moet de gemeente niet het wiel opnieuw gaan uitvinden. Private en schuldhulpverleners kosten veel geld en doen eigenlijk te weinig voor cliënten. Sedna gaat serieus en integraal te werk, laagdrempelig en dichtbij: het is overzichtelijker om alleen schulden te hebben bij de gemeente. Van inwoners mag een proactieve houding verwacht worden om op zoek te gaan naar financiële ondersteuning. De gemeente heeft geen invloed op de problemen van landelijke aard en de huidige economie, maar moet die wel lokaal oppakken. 4) Tevreden inwoners zijn niet snel te motiveren. De gemeente moet waken voor betutteling. Wel een groot risico is zorgmijden door het economische tij vanwege de angst voor kosten, boven op de uitgestelde zorg door corona. 5) Toekennen van voorzieningen mag best strikter. Blijf kritisch kijken en controleer goed om misbruik te voorkomen, maar graag zonder vooroordeel. Bij punt 4 op pagina 9 staat dat inwoners zo veel en lang mogelijk thuis wonen. Dat zou geen doel op zich moeten zijn, maar een breed vizier op wonen, zoals een gezamenlijke woonvorm. Inwoners wonen conform hun wensen of zoals passend voor hen is. Langer thuiswonen zorgt helaas voor meer eenzaamheid. Op pagina 10 (5e bullet) staat *'niet te redden zijn bij de gemeente in beeld'*: graag corrigeren. Op pagina 11 is de stelling dat betaald werk bijdraagt aan rondkomen. Dit is deels waar, de voordelen moeten dan wel opwegen tegen de nadelen. Veelal houdt iemand in de bijstand meer over dan een werkende. Werken betekent meedoen, maar moet wel lonend zijn. Bij 'ontwikkelen' zien de jeugdcijfers er niet florissant uit: roken, overgewicht, stress, kindermishandeling, meer schoolverlaters, lagere arbeidsparticipatie. Het gaat niet altijd om verhoging van het opleidingsniveau. Stimuleer de jeugd om te kiezen voor werk in de regio en bied de benodigde opleidingen regionaal aan. Dit levert de meeste kansen op een prettige uitgangspositie op de markt. Bereikbaarheid van scholen en werk is ook essentieel. Op pagina 12 staat dat kinderen vroegtijdig ondersteuning krijgen (het 'eerste-1.000-dagenconcept'). Bij Perspectief voor Jeugd was geen grond om deze werkwijze te borgen voor de komende jaren, omdat er geen gegevens waren over de resultaten. Zijn die nu wel bekend en hoe worden die ervaren? Is de gemeente nu op de goede weg of denken ouders daar anders over?

GroenLinks vraagt waar cliënten financiële ondersteuning moeten vinden met die door Wakker Emmen voorgestane proactieve houding. Bij familieleden misschien?
Wakker Emmen bedoelde dat mensen op zoek kunnen gaan naar manieren om hulp te krijgen bij geldproblematiek: bij het Geldloket of de gemeente zelf. Dus niet de hand ophouden, maar zelf hulp zoeken bij de eigen administratie, budgetteren e.d.
PvdA hoort Wakker Emmen betogen om geld niet meer te steken in het helpen van mensen naar werk die dat niet kunnen of willen. Betekent dat dus ook geen geld meer bij overerfbare armoede?
Wakker Emmen betoogt dat als de mogelijkheden er echt niet zijn of mensen absoluut niet willen, het dan trekken aan een dood paard is. Dan moet de gemeente meer geld steken in de doelgroep er net boven. Dit staat los van overerfbare armoede: met de juiste ondersteuning is daar een kentering in te bewerkstelligen.

PvdA vindt de drie thema's rondkomen, goedvoelen en ontwikkelen onlosmakelijk verbonden met elkaar. Enkele conclusies uit de analyse zijn wat onduidelijk. Veel mensen worden noodgedwongen mantelzorger: dat is geen keuze. Hoe zit dat? Liefst 76 procent van de inwoners voert een matige regie over het eigen leven: wat betekent dit cijfer? Alleenstaande ouderen worden genoemd als voorbeeld van moeilijk rondkomen, maar daar zijn toch veel regelingen en toeslagen voor? De notitie is een mooie vertaling van het Coalitieakkoord en de Strategienota. Gelijke kansen voor kinderen moet volop worden gestimuleerd, zonder dat het inkomen van de ouders een belemmerende factor is. De PvdA ziet graag hierop de inzet van het Jeugdfonds Sport & Cultuur of Stichting Leergeld voor leermiddelen en extra huiswerkbegeleiding voor gezinnen die dat niet kunnen betalen. Graag ook stevige beleidsinzet op het voorkomen van vroegtijdig schoolverlaters: niets is belangrijker dan een startkwalificatie voor deelname aan het arbeidsproces. Graag experimenteert de fractie met een basisbaan of iets dergelijks. Daarmee zijn meer mensen te participeren. De kwetsbaarheid is herkenbaar en ontstaat vaak door multiproblematiek. Maatwerk kan het verschil maken, zoals de Menso-werkwijze samen met EMCO aantoont. Graag meer versterken en zomogelijk uitbreiden. De fractie denkt ook aan meer beschut-werkplekken: die wachtlijst moet worden opgelost, hoe lastig ook. Het Rijk moet hier ook meer werk van maken. In Emmen moet extra aandacht komen voor regelingen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt om een baan te krijgen. Zo mogen er meer voorbeelden komen à la BBL-leerlingen bij Twessers en Wildlands. De PvdA heeft zorgen over de voorgenomen sluiting van de GGZ-instelling Daat. Samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs moet worden versterkt, zeker voor praktisch geschoolden die de komende jaren hard nodig zijn. De avondschool bij PRO Emmen kan verder uitgerold worden voor dat laatste stapje naar een baan. De PvdA gelooft in het idee van de doorlopende leerlijn van basisschool tot HBO/universiteit en is benieuwd naar de opbrengsten op lange termijn voor de regio. Over de factsheet is vooral zorg over ouderen, laaggeletterdheid en laaggeschooldheid. Iemand met een lager inkomen leeft korter dan iemand met hoger inkomen. Daar valt qua gezondheid een wereld te winnen: daar staat of valt ook alles bij. Dus rol meer ouderensport uit als koppeling van 'positieve gezondheid'. Doelgroepen vinden het soms nog lastig om initiatieven of regelingen te bereiken. Vooral de aanpak van laaggeletterdheid en vergroting van digitale vaardigheden zijn essentieel. Om het bereik te vergroten is meer out-of-the-box-denken nodig, bijvoorbeeld in het koffieuurtje in het dorpshuis alle regelingen uitleggen. Individuele voorzieningen moeten niet strenger worden beoordeeld, maar worden ingezet op doelgericht maatwerk bij wat iemand nodig heeft om te participeren in de samenleving, waarbij een klein inkomen nooit een beperking zou mogen opleveren.

CDA gaat de discussievragen bij langs. 1) De fractie vindt bij kansengelijkheid een belangrijk aanknopingspunt c.q. pr-mogelijkheid een stagebureau waar onderwijs en bedrijfsleven samenkomen, liefst in een vroeg stadium. Juist Emmen met veel praktisch geschoolde jeugd heeft geweldige kansen in de energietransitie. Kinderen in gezinnen met een uitkering moeten actief worden benaderd met informatie over alle bestaande mogelijkheden om hen uit de uitkeringssituatie

te halen. 2) De focus ligt vooral op arbeidsparticipatie, maar veel Emmense gezinnen zitten al jaren in een uitkering waardoor de directe stap naar werk te groot is. Die inwoners moeten in het algemeen kunnen participeren via activering (dagbesteding e.d.), niet per se via werk. Wie echt wil werken, slaagt daar over het algemeen wel in. Wie niet kan werken, moet ondersteuning krijgen. 3) De gemeente doet genoeg om de inwoners financieel te ondersteunen, er zijn voldoende pakketten en ondersteuningspartners. Wel worden de regelingen onvoldoende gebruikt waardoor de schuldenproblematiek in Emmen relatief groot is. Het CDA ziet graag dat de gemeente meer de regierol pakt om regelingen onder de aandacht van kwetsbare inwoners te brengen. Het Geldloket lijkt succesvol, maar is alleen in de stad Emmen gevestigd. Breng dit ook naar de doelgroep in dorpen en wijken toe om zo veel mogelijk drempels weg te nemen. 4) Uit de cijfers blijkt dat er meer aandacht voor gezondheidsbevordering moet zijn. De tevredenheid over sportvoorzieningen is dalende. Breng die meer naar de buurt toe en kijk naast speeltuinen ook naar collectieve sportfaciliteiten. Bewustwording is ook essentieel. Kennen de inwoners zelf ook het belang van gezondheid? Is hier een campagne aan te wijden? Mensen komen vaak te laat in actie: ook de zorg heeft een belangrijke rol bij bewustwording. 5) Individuele voorzieningen moeten bereikbaar, betrouwbaar en betaalbaar blijven. Zorg moet worden aangeboden waar die echt nodig is. De gemeente moet rechtvaardig optreden, dus ook ‘nee’ zeggen indien nodig. De samenleving moet voor elkaar staan: dit wordt een grote uitdaging voor de toekomst. Bewustwording hierbij is essentieel, om te zorgen dat iedereen naar elkaar omkijkt.

VVD vindt dat de nieuwe beleidskaders helder, realistisch en haalbaar moeten zijn. Goede regie en goede samenwerking met het veld lijkt essentieel, evenals de juiste prioriteiten, focussen en effectieve uitvoering en aanpak. Dan de discussievragen. 1) Wellicht moet er meer aandacht bij de jeugd uitgaan naar preventie. Er zijn onderwijsprogramma’s beschikbaar om kansen te vergroten en risico’s op achterstanden te minimaliseren. Speerpunten zijn belangrijk voor goede resultaten in de toekomst. 2) De arbeidsparticipatie ligt in Emmen lager dan landelijk met grote verschillen in opleiding en inkomen. Preventie, maatwerk en flexibiliteit zijn belangrijke aspecten. Mensen met een uitkering moeten participeren: goed voor de eigenwaarde, een steentje dat men bijdraagt aan de maatschappij en kansen op doorgroeien naar regulier werk. De gemeente mag redelijke eisen stellen, maar iedereen moet de mogelijkheid krijgen tot ontwikkeling met vallen en opstaan. Vaak is het ook een mindset: geloven in jezelf en mensen motiveren. 3) Inwoners zijn te stimuleren waar mogelijk met werk. Een baan biedt kansen, groei en een zeker inkomen. Graag meer inzet op maatwerk en zelfredzaamheid. Reguliere trajecten zijn wellicht niet altijd effectief voor iedereen. 4) 80% van de Emmenaren ervaart hun gezondheid als zeer goed. Dus moet de gemeente daar nu niet de focus op leggen. Voorkomen is altijd beter dan genezen, maar mensen moeten zelf ook willen en eigen verantwoordelijkheid dragen. 5) Individuele voorzieningen: soms kan en moet het strenger, soms flexibeler en soms is ook meer maatwerk nodig. Kijk goed naar de situatie van elk individu.
Wakker Emmen beluistert een tegenstelling tussen rondkomen en kansengelijkheid. Gaat de VVD er standaard van uit dat iemand met werk financieel beter uit is dan zonder?
VVD erkent dat dat niet altijd zo is. Werk is vaak wel belangrijk voor de sociale ontwikkeling en de deelname aan de maatschappij.
GroenLinks vraagt zich af of alleen een betaalde baan leidend is voor sociale ontwikkeling. Vrijwilligers kunnen toch ook heel nuttig werk doen en sociaal heel goed ontwikkeld zijn?
VVD is het daar helemaal mee eens. Vrijwilligerswerk is inderdaad ook prima.

SP kan met de C-notitie een mooie link leggen naar haar eigen waarden: gelijkwaardigheid, menswaardigheid en solidariteit. Goed om te checken of die zijn te waarborgen. Bij ‘ontwikkelen’ zijn in de onderlinge samenwerking tussen raad en de betrokken partners belangrijk: weten van elkaar wat ze doen en duidelijke basisvoorwaarden voor zowel beleid als uitvoering. De fractie baart de grote schaamte van kwetsbare inwoners bij niet-rondkomen veel zorgen. Welk effect heeft

het op hen? Weten de inwoners de vele regelingen en andere mogelijkheden wel te vinden? Is de EOP daarin te betrekken om informatieavonden te regelen? Graag meer aandacht bij kwetsbaren voor monitoring om eventueel beleid bij te sturen. De SP ziet naoberschap als basis voor 'goedvoelen'. Langer thuiswonen moet geen verplichting zijn, maar een keuze. Van passend wonen is nu weinig sprake: mensen kunnen niet altijd doorstromen als ze zijn aangewezen op meer thuiszorg. Mantelzorger wordt men vaak uit nood geboren en die taak wordt vaak geleidelijk aan belastender. Prima dat dat gebeurt, maar de gemeente moet goed borgen dat dan tijdig professionele zorg wordt ingeschakeld. De SP wil graag experimenteren met basisbanen.
Wakker Emmen vraagt wat de SP zich voorstelt bij een basisbaan. Dat lijkt een heel breed begrip.
SP ziet een volwaardige basisbaan voor zich in met name de zorg, met een goed basisloon, bijvoorbeeld ter ondersteuning van verpleegkundigen in een verpleegtehuis. In Groningen loopt al een experiment met basisbanen.
PvdA vult aan dat een basisbaan nader ingevuld moet worden via een experiment, vandaar de ruime opzet. Deze heeft vaak maatschappelijk nut en moet geschikt zijn voor mensen die tussen wal en schip dreigen te raken in de arbeidsmarkt. Zij moeten in de basisbaan wel volwaardig meedraaien.
VVD definieert een basisbaan als 'werk dat een gemeente biedt aan mensen voor wie een betaalde baan niet haalbaar is'.
50PLUS vraagt of de ministeriële startkwalificaties vanaf niveau MBO 2 bij een basisbaan aan de orde zijn. Hij ziet non-verbaal dat die wat de SP en PvdA betreft niet van toepassing zijn.

PVV gaat de discussievragen bij langs. 1) Bij een introductiegesprek moet een medisch deskundige aanwezig zijn. In een rapport moeten als leidraad de plus- en minpunten en achtergronden van het kind worden vastgelegd, in overleg met huisarts of medisch specialist. Dit ter bevordering van een goede begeleiding. 2) De noordelijke economie is aan het (door)groeien. In Emmen zijn niettemin veel te weinig kansen voor jongeren. De gemeente is slechts een klein onderdeel in het geheel. In Drents verband moet goed worden gekeken hoe hierin verbeteringen zijn aan te brengen. De gemeente moet goed blijven kijken naar kwetsbare inwoners met beperking die nu aan de kant staan. 3) De sluiting van de gemeentewinkels is voor veel inwoners een enorm gemis, vooral voor ouderen en zieken. Er zijn immers inwoners die gewoon hulp nodig hebben bij het invullen van formulieren. Over hulpverlening bij rondkomen praten kwetsbare inwoners vanuit schaamte niet graag. Vaak loopt het uit de hand door onvoldoende voorlichting en/of slecht omgaan met geld. Dit is een aandachtspunt voor de PVV. Verder moet de gemeente meer particuliere ondersteuningsinitiatieven ondersteunen. 4) Inzet op gezondheidsbevordering is een goede zaak. De gemeente moet de toe te passen zorg goed monitoren, te beginnen bij het basisonderwijs waar schoolarts, tandarts en sociaal-maatschappelijk werker moeten terugkeren, plus een permanente regeling voor kinderen die zonder ontbijt naar school gaan. Dak- en thuislozen en alleenstaanden moeten beter gevolgd worden over hoe zij hun leven beter op orde krijgen/houden. Voor hen moet een vangnet komen om uitsluiting van medische zorg te voorkomen. 5) De gemeente en De Toegang leveren goed ondersteunend werk voor inwoners. De huidige regels zijn over het algemeen voldoende om het kaf van het koren te scheiden. Kan er meer accent op misbruik komen via duidelijke informatie over mogelijke gevolgen voor toekomstige aanvragen?
Wakker Emmen is benieuwd waar de PVV denkt al die school- en tandartsen vandaan denkt te haken. Welke voordelen ziet zij van een schoolarts bij de intake? Want er zijn al consultatiebureaus, een GGD-screening van kleuters en veel contacten met voorscholen.
PVV weet dat huisartsen overbelast zijn. Mogelijk kunnen scholen daar nog wat weghalen. Hiervoor moet beleid komen. Aan kinderen is voor een leraar misschien niet altijd te zien of ze uit een achterstands- of probleemgezin komen. Een arts kan beter door die achtergrond heen prikken.

ChristenUnie denkt dat met alle geuite wensen in de commissie het een heel grote vergaarbak wordt voor 'Verder Samen'. De drieslag in de notitie (rondkomen, goedvoelen en ontwikkelen) is werkbaar, maar dekt dat de lading wel? Hoe valt de uitvoering van de wettelijke sociale taken,

passend onderwijs en de bijstand op haar plek? Graag meer concretisering, want de beleidsvrijheid wordt hierdoor enorm ingeperkt. Fijn dat na de aanbeveling van de Rekenkamer de analyse van de huidige situatie er is. Die vertoont wel een zorgwekkend beeld: beneden het provinciaal én landelijk gemiddelde. 78% van de volwassenen in Emmen ervaart een goede gezondheid, terwijl bij 55% sprake is van overgewicht. Dat kan de volksaard zijn van 'niet klagen' of een verkeerd zelfbeeld. De gemeente moet blijven inzetten op het bevorderen van een gezonde leefstijl. Van de 20% jongeren die nog rookt, moet de jeugd terug naar een rookvrije generatie. Veel discussievragen zijn heel breed opgezet en gericht op de uitvoering, die B&W eigenlijk moeten antwoorden. Wel zijn ze goed voor de raadscommissie om met instellingen en deskundigen door te praten over efficiënt beleid, bijvoorbeeld rondetafelgesprekken. Bij de voorstellen voor beleidsdoelen moeten de aanbevelingen van de Rekenkamer opnieuw geformuleerd moeten worden. Maak een koppeling van de analyse – alle waardevolle teksten in de notitie ten spijt die geen handvatten bieden voor beleidsvoering, controle en eventuele bijstelling. Prachtig dat inwoners gelijke kansen hebben op gezondheid, maar waarom geen vaste doelen, zoals overgewicht terugdringen of het aantal rokenden onder de 18 drastisch verlagen? Bij 'rondkomen' moeten inwoners zelfredzaam zijn. Waarom niet aanpak problematische schulden of het aantal bijstandsgerechtigden terug naar het landelijk gemiddelde? De notitie zegt ook iets over de gemeentelijke houding: een dienstverlenend en vertrouwd voorzieningenaanbod gaat uit van wat iemand nodig heeft om mee te kunnen doen en iets te bereiken en daarbij ruimte zoekend binnen of wellicht buiten de regels. Hiermee hopen de gemeente en haar partners het vertrouwen te vergroten. De fractie wil ook vertrouwen aan de mensen zelf geven. Bij individuele maatwerkvoorzieningen is het goed in te zetten op algemene voorzieningen; keerzijde is om mensen het volle vertrouwen te geven als zij een voorziening nodig hebben. Een aanvraag is vaak te bureaucratisch: wellicht kan die procedure efficiënter door een aanvrager meer vertrouwen te geven.

D66 vraagt zich allereerst af of de vragen als mooie basis wel de juiste zijn om een goede discussie te voeren. 1) Scholen zijn al heel goed bezig bij kansengelijkheid. De verwachtingen die leraren bij hun kinderen hebben, liggen hoog. Er wordt verder gekeken dan het opleidingsniveau van de ouders. Wel moeten zij blijven samenwerken met gemeenten en goed op de hoogte blijven van voorzieningen zoals de werkshop Meedoen en Stichting Leergeld. Ook de inzet van NPO-gelden is een belangrijke pijler voor kansengelijkheid. D66 juicht de betere financiering in 2022 van voorscholen toe. Kansengelijkheid begint al negen maanden voor de geboorte. Hopelijk wordt het resterende budget ingezet voor 0-4-jarigen, bijvoorbeeld begeleiders van kwetsbare gezinnen of aanstaande jonge moeders die hulp nodig hebben. D66 is voorstander van de schoolmaaltijd. Dit brengt hoge kosten met zich mee en vergt veel van scholen. Hopelijk zet die landelijke trend zich door in een lokale ontbijt- of lunchpilot. 2) Mensen moeten blijven stijgen op de participatieladder. Het ESF doet allerlei onderzoeken met als prioriteit het stimuleren van het aanpassingsvermogen en de veerkracht van werknemers. Om dit na te streven is blijvende aandacht van Menso nodig met begeleiding via weerbaarheids- en sollicitatietrainingen. 3) De gemeente doet heel veel om inwoners met geldproblemen te ondersteunen, maar er is een kloof tussen genoeg doen en genoeg bereiken. Hopelijk komen er nieuwe, goed te evalueren beleidsdoelen hiervoor. Met de nieuwe beleidsvoornemens heeft de fractie hier alle vertrouwen in. 4) Veel inwoners lijken tevreden te zijn over hun gezondheid. Dat is goed nieuws, want zij moeten hier blijven wonen en werken. De gemeente moet blijven inzetten op gezondheidsbevordering, want op welke kennis is de inwonerstevredenheid gebaseerd? De gemeente moet geen genoegen nemen met de bovengemiddelde zorgconsumptie en overgewicht, maar Emmen veel gezonder en leefbaarder maken als belangrijke voorwaarden voor ontwikkelkansen. 5) D66 geeft als voorbeeld van een individuele voorziening iemand met ernstig overgewicht die niet meer goed kan lopen en een scootmobiel wil hebben. Verstrekt de gemeente meteen die scootmobiel of gaat zij het gesprek aan over overgewicht? Oftewel: 'dweilen of de kraan dichtdoen'? De D66 deed suggesties over scherp

beleid en meetbare doelen, maar de uitleg in de presentatie over de cyclus met het dashboard was heel helder.

GroenLinks valt op dat de adviesraden en EOP's goed zijn meegenomen bij de beleidskaders. Dat moet ook in het vervolgproces zo zijn: zij zijn immers de ervaringsdeskundigen. Het onderwijs staat onder druk door personeelsgebrek, het is lastig om meer van docenten te vragen. Dan de discussievragen. 1) Externe partners als Kracht van de Veenkoloniën ontwikkelen ook van alles om kansenongelijkheid te verminderen. Overerfbare armoede speelt in deze regio zeker veel. 2) Kansenongelijkheid speelt niet alleen bij jongeren, maar ook bij 55-plussers die toch wel gediscrimineerd worden op de arbeidsmarkt: voor hun arbeidsparticipatie moet ook aandacht zijn. Daar zit genoeg potentieel en goede wil. 3) De gemeente doet al veel om inwoners te ondersteunen. Een goede maatregel tegen de armoedeval is het verhogen van het bestaansminimum, zoals bij de tijdelijke regeling energiekosten. De bereikbaarheid van de doelgroep kan nog beter, zeker in de communicatie richting zorgmijders en laaggeletterden. 4) Inwoners in Emmen zijn tevreden over hun gezondheid, maar dit matcht niet met de hoge zorgvraag. Hebben programma's als Emmen Gezond wel de juiste resultaten? GroenLinks roept op hiernaar te kijken en ervan te leren. 5) Maatwerk is belangrijk bij individuele voorzieningen, maar die moeten zeker niet strenger zijn. De aanpak met de C-discussie is een mooie ontwikkeling, maar de gemeente is er nog zeker niet. Zij moet goed naar ervaringsdeskundigen luisteren die de praktijk het beste kennen. Kijk naast basisvoorzieningen – het liefst het basisinkomen – ook naar de goede dingen en de valkuilen van de Melkert- en banenpoolbanen om tot een goede constructie te komen voor basisbanen.
VVD vraagt hoe GroenLinks inwoners die zorg zoeken, denkt te bereiken, zonder dit bij het college neer te leggen.
GroenLinks denkt dat de gemeente meer de regierol moet oppakken om de instanties (schuldhulp, zorg, onderwijs, consultatiebureaus, wijkagent, scholen etc.), die soms langs elkaar heen werken, samen te brengen. Zo komen de kwetsbare doelgroepen sneller in beeld die nu niet worden bereikt.
Wakker Emmen informeert hoe GroenLinks de adviesraden en EOP's wil betrekken bij het vervolg. Die gremia hebben al een zeer drukke agenda.
GroenLinks vindt dat adviesraden ook een rol kunnen spelen bij de monitoring in de uitvoering. Zij kunnen naast de gemeenteraad het beste beoordelen of het beleid in de praktijk de gewenste effecten heeft. Die wil is er bij de adviesraden wel degelijk ondanks de drukte.

Hart voor Emmen gaat in op de discussievragen. 1) De fractie ziet basis- en voortgezet (fysiek) onderwijs als van fundamentele sociale betekenis voor vorming en ontwikkeling van kinderen. Scholen moeten zo veel mogelijk openblijven en schaalvergroting (fusies) moet worden tegengegaan. Er moet veel aandacht zijn voor basisvaardigheden (taal en rekenen) plus vormende vakken (godsdienst, geschiedenis, techniek, kunst en cultuur). Stimuleer programma's waarin basis- en voortgezet onderwijs samenwerken, plus samenwerking met de vakscholen. 2) Gelijke kansen is heel goed, maar gelijke uitkomsten mogen nooit het doel worden. Niet elk kind is een winnaar, stimuleer alleen waar een kind goed in is. 3) In plaats van 'rondkomen' zou 'groei' een beter thema zijn om van subsidies af te komen. Schenk meer aandacht aan eenverdieners die het gezin centraal stellen of mantelzorg verlenen. De eenverdiener betaalt procentueel meer belasting over het inkomen. Hier ligt een mogelijkheid voor gemeentelijke ondersteuning als vruchtbare bodem voor ontwikkeling van kinderen in een eenverdienersgezin. 4) Middels maatwerk is ondersteuning bij gezondheidsbevorderende activiteiten altijd mogelijk, maar liever geen gemeentelijke bemoeienis met de individuele gezondheid. Bij hulp moet een brief van de huisarts of specialist volstaan, niet een compleet medisch dossier. 5) Strenger controleren op individuele voorzieningen is belangrijk: misbruik is ondermijning en dat moet tegengegaan worden. De organisatie moet wel ingericht zijn op snel en correct afhandelen van aanvragen, dus niet zoals bij de verruiming van diftar in het geval van medisch afval, waarbij de doelgroep te lang op de invoering moest wachten.

50PLUS behandelt de discussievragen. 1) De fractie ziet de uitdaging van leerlingen van 6-10 jaar essentieel om de sterke kanten te laten zien. Zet meer in op (muzikale) creativiteit, belangrijk voor de geestelijke groei en het reguleren van emoties. De beloning van de niet-exacte vakken moet hoger worden met meer waardering en gerichte aandacht. Zeker bij minder vaardige kinderen draagt dit positief bij en versterkt hen voor hun latere leven. 2) Het naoberschap moet worden vernieuwd naar de multiculturele samenleving. Dit helpt afstanden verkleinen en zorgt voor meer onderlinge respect. Door niet te kijken wat zij wél kunnen, vallen mensen buiten het arbeidsproces. Het is beter de individuele problemen te onderkennen en ze de kans te geven, bijvoorbeeld door ze financieel niet te korten. Dit is nu een gemiste kans. 3) Veel zzp'ers weten niet of ze voor ondersteuning in aanmerking komen. Mogelijk biedt een loket in combinatie met de KvK en De Toegang uitkomst aan de hand van een duidelijk overzicht van alle tegemoetkomingen inclusief uitvoerende instanties en voorwaarden. Ouderen zullen zichzelf vanwege hun achtergrond en de sociale controle niet zo snel melden. Hier ligt een essentiële taak voor de thuiszorgorganisaties die wel achter de voordeur komen en een vertrouwensrelatie hebben. Die kunnen veel meer informatie verstrekken over de kansen en mogelijkheden en beter behulpzaam zijn. Kijk naast inkomen ook naar wat overblijft om van rond te komen. Mensen met een uitkering moeten begeleiding of een cursus krijgen om wél rond te komen. Wellicht kan ook een folder over weggeefwinkels (fysiek en op social media) helpen. 4) Er zijn genoeg buurtcoaches, maar ze zijn onvoldoende zichtbaar. Sportcoaches sluiten niet aan bij de doelgroep vanwege de veel te hoge verwachtingen. Een bewegingshulp of wandelclub is veel uitnodigender, want sportbeoefening is vandaag de dag zeker niet goedkoop. 40-plussers zijn de juiste doelgroep om mee te beginnen. 5) De individuele voorzieningen mogen soms zelf wat creatiever zijn, bijvoorbeeld een collectieve leenscootmobiel in een woonunit voor ouderen.
D66 vraagt waarom 50PLUS focust op de schoolleeftijd 6-10 jaar. Op voorscholen en in het hele basisonderwijs zijn kinderen zeer kneedbaar en de puberteit is ook een heel kwetsbare periode.
50PLUS antwoordt dat kinderen van 6-10 jaar nog ontzettend kwetsbaar zijn in een achterstandsituatie of andere cultuur en dus ook het beste kneedbaar zijn. Zo is een veel completer beeld te verkrijgen van hoe ze een mooie plek kunnen krijgen in de lokale samenleving.
Wakker Emmen beluistert bij 50PLUS dat iedereen met een uitkering begeleiding moet krijgen. Alsof die hele doelgroep per definitie niet rond zou kunnen komen. Velen redden zich prima.
50PLUS had het zo niet bedoeld. Inderdaad, lang niet alle mensen met een uitkering hebben behoefte aan begeleiding.

Reactie college
Wethouder Wanders neemt alle inbreng mee in de verdere vorming van het nieuwe beleidskader. Het is geen beleidsnota over allerlei individuele onderdelen. Het wordt, naast wet- en regelgeving als randvoorwaarde, gebaseerd op de hoofdlijnen in de Strategienota. Daarin komen de meetbare doelen zeker terug. Beschikbaarheid van personeel is ook een randvoorwaarde, in de wetenschap van de terugloop in de beroepsbevolking en de verschuivingen in de toenemende vraag naar voorzieningen. Hoe is samen met de inwoners naar hun behoeften te kijken? Overlap tussen gemeente en de externe partners moet zo veel mogelijk worden teruggedrongen. Schaarste geldt voor elke organisatie, toch moet de gemeente 'Verder Samen' rond de inwoner staan als borging voor de toekomst. Het college ziet zeer uit naar de discussie over participatie, al dan niet met betaalbare arbeid.
Wethouder Rink hoort verschillende smaken, wensen en zorgen in de waardevolle input. Naast personeelsgebrek gaat het ook om druk op of (gedwongen) uitval van mantelzorgers.
50PLUS vindt dat mantelzorgers, wier aantal sterk terugloopt, nog steeds ondergewaardeerd worden. Kan daar een iets redelijkere vergoeding tegenover staan?
Wethouder Rink zegt dat het een fractie altijd vrij staat om hier een motie over in te dienen. Tijdens de eerdere bezuinigingsoperatie van 12 miljoen moest ook op deze post worden bezuinigd. Neemt niet weg dat het college zijn waardering voor mantelzorgers nog steeds in praktijk brengt via

de specifieke contactpunten, de Mantelzorgweek en de acties voor jonge mantelzorgers. Hun werk is onbetaalbaar en het mantelzorgcompliment kan eigenlijk nooit hoog genoeg zijn.
Wethouder Leal beschikt nog niet over de resultaten van 'de eerste 1.000 dagen'. B&W zullen die tezijnertijd delen met de raad.

Voorzitter Huttinga stelt vast dat dit onderwerp in voldoende mate is besproken.

4. Spreekrecht niet-geagendeerde onderwerpen: n.v.t.

5. Rondvraag: n.v.t.

7. Bespreken B-stukken: n.v.t.

8. Bespreken A-stukken: n.v.t.

9. Onderwerpen ter bespreking:
9A. Brief wethouder Leal over schoolontbijt *(op verzoek PvdA en SP)*
Eerste termijn
PvdA is blij met de rijksmiddelen voor het aanbieden van schoolontbijten en waardeert het overleg van de wethouder met het primaire onderwijs. De fractie ziet in de collegebrief nog geen concrete voorbeelden. Ondertussen neemt de armoede door inflatie en de energiecrisis verder toe, in Emmen zelfs meer dan elders in Drenthe. Daardoor gaat een groeiend aantal kinderen met lege maag naar school. Dit is ongezond en zorgt voor minder concentratie in de klas, met achteruitgang van leerprestaties op de lange termijn. De PvdA ziet graag concrete stappen om dit tegen te gaan en vraagt de andere fracties of ook zij achter het organiseren van schoolontbijten staan.

50PLUS vindt dit een heel sympathiek initiatief. Elke ochtend een schoolontbijt is wel een flinke klus. Praktischer is een kleine voorziening op school met brood en fruit waar kinderen naar behoefte iets uit kunnen pakken.

GroenLinks wil niet met concrete actie wachten op de landelijke regelingen. Soms moeten kinderen noodgedwongen naar school zonder ontbijt. In de groep boven de 120% van de bestaansnorm zit al een armoedeval. Dit moet niet te stigmatiserend zijn voor de bewuste kinderen: als zij de buitenbeentjes worden, is dat onwenselijk. Bij de vormgeving van de organisatie plaatst de fractie vraagtekens: voor maatwerk kan men het beste bij de scholen zelf terecht.

D66 vindt schoolontbijt en –lunch erg belangrijk. Wel beseft de fractie dat dit tijd en geld kost. De scholen moeten hierover goed nadenken: een mandje met fruit en brood of een eettafel in combinatie met een stuk opvoeding? Dit is aan de scholen. Het is beter even de landelijke ontwikkelingen af te wachten, maar B&W moeten al wel inspringen bij scholen met een concrete hulpvraag die al eerder van start willen gaan.

ChristenUnie steunt de opvatting van de PvdA: niet wachten op de uitwerking van rijksregelingen, maar de gemeente moet hier zo veel mogelijk zelf in voorzien.

VVD vindt het goed dat de gemeente hierbij de verantwoordelijkheid neemt, want geen enkel kind zou met lege maag naar school moeten gaan. Qua vervolgstappen sluit de fractie zich aan bij de rijksregeling en de toegang tot het Jeugdeducatiefonds. Scholen hebben zelf al vaak wel brood voor leerlingen met lege maag. De fractie is voorstander van structurele langetermijnoplossingen bij zelfredzaamheid in plaats van losse, tijdelijke projecten.

CDA wil eerst de landelijke initiatieven rondom het Jeugdeducatiefonds afwachten alvorens verdere initiatieven in Emmen te ondernemen. Als lokaal de wens is voor dienstverlening samen met instanties, komen die scholen zelf wel voor ondersteuning bij de gemeente.

Wakker Emmen is zich er bewust van dat veel Emmense kinderen opgroeien in armoede en soms met weinig of geen ontbijt naar school gaan. Scholen kunnen al aanspraak maken op financiële tegemoetkoming via het Jeugdeducatiefonds. Een school moet dan wel minimaal 35% armoedepopulatie hebben of minstens de helft van de kinderen moet opgroeien in een gezin met een inkomen onder de 150% van het minimum. Veel Emmense scholen halen deze normen niet. Wellicht kan de gemeente daar iets in doen. Geen enkel kind mag uiteraard met honger naar school gaan. Het probleem moet bij de wortel worden aangepakt en niet pas op school. Scholen hebben het al druk genoeg met de basisvaardigheden in de reguliere schooluren. Daar past elke dag in een groep ontbijten helaas niet bij. De meeste kinderen hebben al wel ontbijt gehad: de scholen moeten dus nadenken over een praktische oplossing. De gemeente moet nauwer samenwerken met scholen en hulpverleners om te zorgen dat elk kind met volle maag naar school te gaan, zonder de eindverantwoordelijkheid bij de scholen te leggen. Wakker Emmen is graag bereid hierin mee te denken.

Reactie college
Wethouder Leal licht toe dat de brief is opgesteld naar aanleiding van de bespreking van dit thema in het tweemaandelijks overleg met de schoolbesturen. In het decemberoverleg keerde dit terug op de agenda. De scholen zagen meer kinderen zonder eten naar school komen. In plaats van een collectieve ontbijtvoorziening, die veel druk geeft, zien scholen liever maatwerk. Het college ondersteunt dit. Bovendien gebeurt daar al het nodige met brood in vriezers en een verzamelplaats voor overgebleven boodschappen in Erica. Als scholen ondersteuning zoeken, vinden ze het college aan hun zijde. B&W blijven de raadscommissie periodiek informeren over de voortgang. B&W onderschrijven dat dit een pleister plakken is op een veel groter, onderliggend probleem. Dit moet bij de wortel worden aangepakt, zoals de VVD en Wakker Emmen beargumenteren. Vandaar dat dit hoog op de agenda van het college staat.

Tweede termijn
PvdA is er heel tevreden over dat het college dit probleem onderkent en de kortetermijnaanpak onderschrijft. Mooi dat dit thema hoog op de agenda staat bij het college; hopelijk blijft dat zo. Dat maatwerk het sleutelwoord is, onderstreept de fractie. Scholen weten zelf prima wat ze hiermee moeten en hebben hiervoor geen gemeentebeleid nodig. Maar zij moeten wel terechtkunnen bij de gemeente voor hulp bij een groeiend aantal hongerige kinderen op de scholen.

Wakker Emmen weet uit eigen ervaring dat professionals op school er heel goed in zijn om kinderen zonder ontbijt ongemerkt te bedienen, los van de overige klasgenootjes.

SP sluit zich aan bij de beide termijnen van de PvdA.

Voorzitter Huttinga stelt vast dat dit onderwerp in voldoende mate is besproken.

10. Vaststellen verslag vorige vergadering
10A. Vaststellen notulen raadscommissie Samenleving van 6 december 2022
Voorzitter Huttinga stelt vast dat de notulen van 6 december 2022 ongewijzigd worden goedgekeurd, onder dankzegging aan de notulist.

11. Ingekomen stukken vanuit het college/presidium
VVD wil graag stuk 11A agenderen voor de volgende commissie, de motivering volgt.

D66 wil graag stuk 11I agenderen voor de volgende commissie, de motivering volgt.

12. Overige ingekomen stukken
D66 wil graag stuk 12A agenderen voor de volgende commissie, de motivering volgt.

Voorzitter Huttinga wijst erop dat alle drie motiveringen dan uiterlijk maandag 16 januari om 12.00 uur bij de griffie binnen moet zijn.

13. Sluiting
Voorzitter Huttinga sluit de vergadering om 21.44 uur onder dankzegging.